Чути голоси: про переклад «Медитацій»

Aaron Poochigian

Ukrainian

Чути голоси: про переклад «Медитацій»

by Aaron Poochigian

Чути голоси: про переклад «Медитацій»

До «Медитацій» я лише перекладав поезію. Щодо слова як мистецтва, я десятиліттями зосереджувався виключно на поезії (власній та перекладах). Я використовував лише прозу для електронних листів і коротких творів, які представляли поезію. Тоді моїм наміром було зробити свою прозу ясною та лаконічною — тобто функціональною, сподіваюся, приємною, можливо, навіть корисною, але я не намагався зробити її літературною. Приблизно за рік до того, як я почав перекладати «Медитації», я почав думати про прозу як про мистецтво. I had started trying to write some, too. Those brief pieces came out here and there. Однак переклад «Медитацій» — це моя перша стійка спроба творити літературну прозу.

І все-таки, коли я сів, щоб спробувати передати майстерність Маркуса англійською, я відчував інстинкт поета. Я відчув потребу в тому, щоб мій переклад підтримував «заряд» — знаєте, енергію та хвилювання — протягом усього. Пробно попрацювавши над кількома записами в «Медитаціях», я дійшов висновку, що цей заряд підтримує голос. Твір багатий на голоси, владні й довірливі голоси, голоси, що звеличують і засуджують. Значна частина моєї перекладацької роботи складалася з прослуховування їх тону давньогрецькою мовою, щоб знайти еквівалентний тон англійською.

Переважна більшість записів складається з людини, яка закликає себе. З цього рефлексивного підприємства випливають два головних оратора: Маркус, інструктор (або тренер) і Маркус, претендент (або стажер). Робота інструктора полягає в тому, щоб проголошувати та прищеплювати принципи. Його часто грубі й різкі команди адресовані на «ти» — Маркусу, претенденту, який говорить на «я». Кандидат є доповідачем приблизно в 10% записів. Unlike the instructor, he can be vulnerable. Він, наприклад, зізнається, що має проблеми з гнівом і що він сам є причиною власних внутрішніх мук. «Я» претендента найближче до «Я» щоденника.

Третій голос, так званого заперечувача, також має свій тон і чарівність. Його робота полягає в тому, щоб бути патроном інструктора, як у цій взаємодії між ними:

Do you have the Logos in you?

я роблю

Чому б тоді не використати його? (Книга 4, Запис 13)

Корисно думати про ці найвидатніші три голоси як про персонажів, які грають свої ролі у більшій філософській психодрамі. Крім них, є голоси гіпотетичних ораторів і акторів, а також багатьох авторів, яких цитує Маркус. Хоча твір однієї людини «Медитації» поліфонічний.

Як уривок я вибрав серію записів, які показують, як інструктор, претендент і заперечувач роблять те, що вони роблять. У 4.42 претендент Маркус є найбільш вразливим, визнаючи через «Я», що він є джерелом власного болю. У стоїцизмі біль виникає сам по собі, оскільки залежить від внутрішньої оцінки, яка інтерпретує відчуття як хворобливе. Повністю вдосконалений стоїк міг би використати внутрішнє рішення, щоб закрити біль. У 4.43 кандидат Маркус перераховує три речі, які він може зробити, щоб розвивати те, що він називає «правлячою силою». У кожного з нас є один, і кожен з них є нашим зв’язком із Логосом, який є божественною раціональністю, що керує всесвітом.

У 4.44 вчитель Маркус знову вводить важливу тему в «Медитаціях»: що прагнення до слави — це марна трата часу. Маркус вірить, що позаду нас є нескінченність часу як минуле і перед нами в майбутньому. Однак ми ніколи не буваємо ні в минулому, ні в майбутньому. We are only ever in the present. Шукачі слави вводяться в оману, оскільки нехтують теперішнім моментом, щоб жити заради майбутнього, в якому вони помруть і не зможуть насолоджуватися славою, яку їм може подарувати нащадок. У 4.45 Маркус претендент висловлює впевненість, що його правляча сила, «божественність в [ньому]», перебуває в хорошому робочому стані й усунена від різних форм деградації. У 4.46 інструктор

описує Природу, живу систему Всесвіту, яка завжди дає окремим видам саме те, що їм потрібно для їхньої індивідуальної природи та цілей. It is perfect and does not wrong.

4.47 дає нам пояснення інструктора, що всі негативні відчуття є наслідком нашої психічної неправильної оцінки того, що ми переживаємо. У цьому записі той, хто заперечує, двічі повторюється. Він скаржиться на перешкоди для нашої людської мети. Інструктор відповідає йому, що перешкоди не є нашою провиною, і ми повинні просто прийняти їх. Він також каже, що якщо ми настільки обтяжені перешкодами, що не можемо просунутися взагалі, ми повинні покінчити життя самогубством. У 4.48 інструктор пояснює, що наша правляча сила стане «неприступною ментальною фортецею», коли вона буде звільнена від пристрастей.

І останнє: ми повинні зупинитися й оцінити трюк, який «Медитації» влаштовують на читачів. Не можна не сприймати «ти», на яке звертається Маркус (до себе), як про самого себе. Хоча спочатку написане однією людиною для однієї людини, це відкрите «ти» вміщує всіх. Він захоплює нас, робить нас стоїками-аспірантами та відправляє нас у подорож самовдосконалення. Читачі античності, не менше, ніж сучасні, визнавали терапевтичну силу слів Маркуса. Вірш кінця першого тисячоліття нашої ери зберігає ентузіазм одного (анонімного) читача щодо «Медитацій»:

Щоб подолати будь-який біль, який ви відчуваєте

відкрийте цю благословенну книгу і добре прочитайте її.

Ви відкриєте для себе багато правил, які стосуються

до того, що буде, що є і що було

і дізнайся, що минущі задоволення, як душевний біль,

мають не більше речовини, ніж струменя диму. (Грецька антологія, 15.23)